

העובדה, אם תוכלו אז להעזר בה.

התעקש: לעולם לא. עניתיו: אין "לעולם לא" בהסתייגות.

12.3.38

מושב הוה"פ שרם נסתים - אבל כבר עכשיו אין ספק (לא חשתי לכך גם קודם) שהפחד של ברל ושאר החברים בארץ שמושב זה יחדד היחסים בפנים - נתבדה. כמובן שגם הפעם חזרו הוויכוחים התפלים בין השוללים והנחייבים - אולם יש הסבה ניכרה בטון הוויכוח. הנאום של א-ן היה ירוד בתכנון ובסגנון - ואחר כך הרגיש בזאת בעצמו, ובסיילו אחי בכך שעה וחצי לאחר נאומו הרגשתי שדבר מה נהדער בלבו - ויצר המלחמה אם לא נכבש לגמרי הרי נחוטט. גם השוללים האחרים, לרבות השה"צ, הומתקה אגרסיביותם. התנועה הצא ממושב זה לא מוחלשת - אלא כוגברת בשלמותה. ואין כל הצדקה, מוסרית או תכסיסית, ל"שביתה" שערכו חברינו השוללים. לא היה הכרח שיבואו רבים מהארץ - אבל העובדה שהשוללים לא שלחו אף איש אחד היא עובדה כרה ואיומה, ואין ללמד כל זכות עליה. גם לוחמים על שלמות הארץ היו חייבים לדאוג קצת לשלמות התנועה - - -

16.3.38, לונדון

ברל -

לא כתבתי לך עד עכשיו - אם כי דבריו המטו אותי, כי הייתי נטרף ונשרד במושב הוה"פ. כל הימים האלה הייתי שרוי בהרגשה מרה ואיומה. "השביתה" שערכו חברינו השוללים יחד אתך ואת סבנקין היתה בשבילי כהלומה אכזרית שאי אפשר לי למצוא לה כל הסברה והצדקה. חילוקי הדעות בינינו לא נהגלו רק עכשיו. היינו מחולקים לגבי הקונגרס ובקונגרס, ואע"כ הצלחנו למצוא שמה משותפת ומוצא משותף. אם הקונגרס לא נהפג - למרות ניגודיה יסודיים בתפיסה הפוליטית המתפרנסים במפלגות אחרות גם מקנאה ותחרות וחמרונים דימגוגיים בריב הסיעות - הרי אין זאת אלא מפני

שמיצחנו הצליחה בתוך מאמץ נפשי ושכלי גדול למצוא את המוצא היחיד האפשרי לתנועה. אני ראיתי במאמץ משותף זה את שיא הכוח המוסרי של אחדותנו הפנימית. ידעתי שבמאמץ זה יש לשוללים חלק לא קטן מלמחייבים והרגשתי שחילוקי הדעות הפוליטיים לא רק שלא ערקרו אלא הגבירו את הליכוד הפנימי. כמוך לא הייתי חמים כל כך כדי לחשוב שההחלטה המשותפת שקיבלנו במועצת האיחוד ואח"כ בקונגרס - פירוטה ביטול המחלוקת הפוליטית בחוכנו או בתוך ההסת' הציונית. אפנים קוויתי שהוויכוח לא יתחדש עד שלא ישתנה המצב הפוליטי ונוכל לדון בחוכנו על הכנית פטריסטה. וחשבתי למשגה פוליטי וחינוכי את המשך הוויכוח האקדמי שעמדו בו חברי הקיבוץ. נראה לי שזהו וויכוח-סרק ואין בו אפילו כדי הארה יתרה של הפאולה, ומה גם - לא כדי הכרעה מוסרית ועיונית. אולם החברים האלה חשבו אחרת - ולא רק שלא הסכתי בהרעומות של מחייבינו כנגד המשך הוויכוח, אלא גם בלבי לא הייתה כל סינה על וויכוח זה, אם כי מוחי לא תפס אותו. לא ראיתי את ההגיון שבטענת השוללים כי הפעולה הסוליסטית נהונה בידי המחייבים, ויש דואג למעשה להקמת המדינה, בשעה ששוללי המדינה פשוטים יכולת פעולה, ואין להם אלא להוסיף ולהסביר את עמדתם למען לרכוש את דעת הקהל הציונית. לשלילת המדינה העברית (כמובן כאליו לא לשוללים כשלנו) קמו כוחות איתנים שלהטו בנו. ידעתי כמוך וכיצחק א' שאהם לא רוצים ב"עזרת" שוללים אלה בדיוק כמוני, אולם אפשרות הקמתה וצי הקמתה של המדינה היהודית מוחנה לא רק מכוונות סובייקטיביות אלא מגורמים וכוחות אובייקטיביים, ובעובדה נלחמו במדינה היהודית שחלק גדול של התנועה ושל העם מתפלל להקמתה - כוחות ערבים, אנגלים ובין-לאומיים השקולים פי כמה כנגד הגורם של המחייבים שלנו. והטענה שאין השוללים והמחייבים שווים בחנאי-המלחמה היא מבהינה אובייקטיבית מופרכת. אולם - גם אם לא ראיתי כל הצדקה מוסרית ומעשית בהמשך הוויכוח - לא גניתי או חו אף פעם ב"ז או בלב. המאמץ שהייתי שותף לו כציריך לשמירת האחדות הפנימית - בתנועתנו ובהסתדרות הציונית - נשאיתי נאמן לו אחרי ציריך, כל הימים, עד היום הזה. והיה שכר למאמץ זה - עד המושב האחרון של הוה"פ. אם אוסישקין נעל את המושב הזה בדברי סיום אלה שדיבר,

ואם כל המושב היה רווי רצון לפעולה משותפת ולהבנה הדדית דווקא עכשיו, כשהחלוקה נעשתה שוב אקטואלית, נדמה לי שיש לי חלק בכיבוש זה (אוי ואבוי אם אנו צריכים לראות בכך כיבוש!). והדבר לא היה קל ביותר. לא רק מצד השוללים - אלא גם מצד המחייבים. לא הצחייכתי אף פעם ולא אשתייך - אני טאמין - לסייעת מחייבים. והייתה לי מלחמה בהנהלה ומחוץ להנהלה לא רק עם ההתפרצויות ונטיות מזיקות ומסוכנות מצד השוללים אלא גם עם אלה שמהצד השני. והמחייבים בארץ ובחו"ל (ונושא דברם בזה"ס היה קליינבוט - אגב צעיר יקר וחשוב) האשימו אותי לא פעם שאני מקריב את המדינה היהודית על מזבח השלום והאחדות. איני רואה אותך כשולל ואני יכול להגיד לך שלא הייתי בשום תנאי מוכן להקריב את המדינה על מזבח השלום. אולי שועה אני - אבל כשזן כן עתה אני רואה באפשרות הקמת מדינה יהודית את האפשרות הגדולה ביותר שנחננה לנו ההיסטוריה לביצוע ראשית גאולתנו המלאה. ודווקא מחוץ "ההיוב" של המדינה נעשיתי עוד יותר אדוק ב"שלום על ישראל" מאשר עד כה. יש אולי "מחייבים" חמישים הסבורים שלהקמת מדינה יהודית דיים הרצון, ההסכמה וההחלטה של הממשלה האנגלית. אין חלקי בין שומים אלה. מדינה יהודית לא תקום, ואם תקום לא תתקיים ולא תבנה בלי המאמץ העליון וליכוד הכוחות המכטיטלי של העם היהודי, גם בארץ וגם בגולה. אם יש שוללים המתנגדים למדינה מחוץ שהם חוששים שקיום המדינה יחייב שלום פנימי וקואופרציה לאומית - הרי הם צודקים בהחלט. הם רק שועים אם הם סבורים שכשטר המנדט - אם הכוונה אינה רק שלטון בריטי, אלא עליה וההישבות יהודית בקנה מידה רחב - יתכן בלי כל אלה. במושגים של הקלייגלעך הסוציאליסטיים היהודים בליטה פולין ורוסיה משנת 1905 אי אפשר לבנות ארץ בשנת 1938, ובוודאי לא ארץ של עבודה עברית. בלי מכסימום של שלום פנימי, בלי מכסימום של קואופרציה ציונית, בלי מכסימום של כשרון הפערה, בלי מכסימום של אחריות ממלכתית וגיישה ממלכתית לכל הנחות מצד הפועלים - בין שהם ברוב ובין שהם במיעוט - לא יבוצע הדבר הציוני. מדינה צרפת קצת יותר חזקה ומבוססת מהישוב הארצישראלי ומתחטת' הציונית גם יחד, ובמדינה זו הצביעו הקומוניסטים בעד חובת בורות בסכסוכי עבודה.

רבים מחברינו, ולא רק אנשי השח"צ, עדיין דוגלים בסיסמאות ליברליות לבושות מחלצות סוציאליסטיות, ומ- *laissez faire* עברו ללא שוב. המדינה

נהבעת וחייבת להעזר בכל שטחי החיים הכלכליים, ואם מדינה קיימת ובנויה כך - הציונות (ואתה היא אם זוהי ציונות "מנדטורית" או ציונות של מדינה יהודית) על אחת כמה וכמה. הציונות חובעת ומוכרחה לתבוע הרבה מכל יהודי, כפועל, כסוחר כבעל הון (כל עוד סוגים אלה קיימים). בלי מדינה - התביעה היא מוטריה ואפלטונית בלבד, בחוץ מדינה התביעה שלוה כוח כפיה. אבל שום כפיה מטלכיה לא חספיק לנו אם נקיים בתוכנו משטר של מלחמת אזרחים להלכה ולמעשה. וקיומה של ההסת" הציונית ומזעלה בארץ מוכרחה מוכיחים שהקאומרציה הלאומית - לפרות הניגודים האידיאולוגיים והסוציאליים, המדומים והאמיתיים - אפשרות. היש ספק בהכרחיותה? התקום עבורה עברית, התקום התישבות עובדת, התקום אדמה לאומית - בלי קאומרציה לאומית?

ברל - לא מחשוב אולי שאני מכוון דברים אלה כלפיך. יודע אני שאנו חסימי דעה בשאלה זו, כמו - אני מאמין - בכל השאלות היסודיות של חנועתנו, לרבות השאלת המדינות.

ואם לגבי השלום הציוני כך - לגבי "השלום" הפנימי בחנועתנו על אחת כמה וכמה. אם בזבזתי בישיבות ההנהלה ומחוצה לה הרבה כוחות על שמירת האחדות והאמון ההדדי - הרי ווראי שאין לחשוף בי שאני מקל ראש ביחסים הפנימיים בחנועתנו. ואחרי ציריך לא עשיתי דבר בהנהלה ולא הכרזתי הכרזה בזה"ם המצומצם - בטרם הבאתי דברי לדיון המרכז שלנו. לא רק שלמות המפלגה אלא שלמותה של חנועת הפועלים כולה "עדיין" מוחזקת בלבי, במוחי ובנשתי כסצואות=הסצואות של יעודנו ההיסטורי, כצו ראשון של גורל חיינו. ואיני יכול לתאר לעצמי, לא רק בהגיון אלא בהרגשתי הפנימית, פעולה ושליחות שלא על דעת החנועה ובשמה. ואילו היתה אמת בהכרזת השוללים שגם שמך חתום עליה, כי "במשך הזמן נמסרו הכרזות פוליטיות, ניהגו מירשמים להחלפות הקונגרס מעל במות צבוריות, בזה"ם הציוני המצומצם ובכינוס הישוב, שלא על צהריות

./.

משותפת" הייתי חושב את האיש - אם יש איש כזה בתוכנו - שעשה את המעל הקשה הזה לאיש שאין לו מקום בחנוכהנו, לא רק מקום כנציג אלא מקום כחבר. איני יודע חמא כבד מזה לתנועה - במצב שבו קומדת התנועה עכשיו. והנה איני יודע למה מרמזות המלים "הכרזות בכינוס הישוב". ברגע זה איני יכול לזכור שום הכרזה בכינוס הישוב שיש לי איזו אחריות עליה. אבל כל שאר ההאשמות שבביטקא זו - כל ההכרזות והפירושים להחלטות הקונגרס "שלא על אחריות משותפת" - אני מכוון אותן כלפי עצמי - כי אני עשיתי אותם. אניח לרגע שקטרוג כבד זה הוא נכון - חיש בו כרי להצדיק את "השבייה" שכידרתם לגבי מושב הוה"מ?

אני יודע שהיה רויכות על מושב זה, אם הוא בכלל נחוץ או לא, ואם יהיה בלונדון או בירושלם. (נניח לרגע שצדקו "שוללי" המושב או צדקו חסידי ירושלם. איזה ענין מיוחד יש כאן למחייבים ושוללים? מדוע דווקא השוללים נמנעו מלבוא?

אני מוכן בסובי לארץ להכביר מדוע עמדתי על קריאת מושב זה, ודווקא בלונדון. ידעתי שלא יתכן שברגע זה יעזבו ארבעים איש את הארץ. אבל לקיום המושב לא היה צורך שיבואו דווקא כל חברי הוה"מ הארצישראלים. היה מספיק בהחלט אילו באו רק 4 או 6 חברים מהארץ. ידעתי גם שמשה מסרב לבוא - ודעתי הייתה שאין בשום אופן לוותר על השתתפותו, נראה לי צורך מיוחד הפעם שחברי הוה"מ מאמריקא וטאירופה ישמעו מפי משה על ההתאבקות הקשה שלנו עם המטטלה במסך חצי השנה ועל מצב הבטחון והתכונה בקרב הקרבים, כי לא ראייהי עצמי מוסמך לכך, לאחר שהייתי רוב הזמן מחוץ לארץ. והייתי מוכן לשוב לארץ שבוע לפני המושב על מנה שמטה יוכל לבוא - אבל נשמעתי לדרישתכם להשאיר למושב, והבינותי שבתנאי זה לא יוכל משה לזוז, ביחוד לאחר שנחלטו הנציגים באוהם הימים.

הבינותי את ההתנגדות למושב זה בכלל בימים האלה - אם כי לא חשתי למה שחשנו מתנגדי המושב. הבינותי את ההתנגדות למקום המושב - אם כי איני כדבל את

הדוגמא שלא יתכן מושב הוה"פ מחוץ לירושלם, כשיש צורך בכך. אולם לא הבינוחי ועדיין אני מבין עכשיו מדוע יש לשוללים שבינינו עמדה מיוחדת בשאלה המושב - ומדוע הם באופן קולקטיבי החליטו להחרים את המושב?

אני יכול להבין שלכל אחד מכם היו נימוקים אישיים ככריעים, וכל אחד מכם לא יכל היה לבוא. ולא הייתי רואה בזה שום פגיעה, אט כי לדעתי היה הכרח בהשתתפות אהה או בהשתתפותו של יצחק. סוף סוף אין זה עניין אישי - אהה, יצחק וכל חבר אהר של והה"פ הוא שליח צבור, ואין לכם הרשות להמנע מקיום השליחות הזאת כשזו נהבעת. אבל אילו היה הדבר אישי בלבד - היה אפשר לבוא במענה אישית, ולא חייגי רואה בכך אסון מפלגתי. אבל אני מבין מדוע השוללים באופן קולקטיבי לא באו, ולא באו באופן באורגן ובחורן גימוק והכרזה קולקטיביים.

זהו בעיני מצע הסוך שהמעשה שעשו בצוריק, שעשינו בצוריק. הארגומנטציה שלכם נגד המושב - יכלה להיות נכונה ויכולה להיות לא נכונה. לדעתי - אינה נכונה. חששותיכם נחבדו, וידעתי שיחבדו, ואני בטוח שאחם חזמחו לכך בדיוק כמוני. והחששות נחבדו - למרות העדרכם. אי-בואכם לישיבה לא הקל על המלאכה, בכל אופן על הקיל עלי את המלאכה. לא כל מה שדרשחם בסוף מכתבכם ("לחברי סיעת האיחוד בוה"פ, לחברי מרכז הטפלגה ולחברי משרד האיחוד" - וכנראה גם לאומיסקין) - נתקיים, וויכוח פוליטי נוסף על "החלוקה" לא נמנע כטובן, ולא רק באשמת המהייביט. אבל אף פעם לא היה וויכוח חברי כזה כבפעם הזאת. שותפות פעולה - עד כמה שהיא יכולה להיות מובטחת ע"י נאומים והחלטות והשראות שבמושב הוה"פ - הובטחה הפעם ביתר שאת.

הפניה המנועה למלחמה במשבר, להרחבת שטחי הכיבוש וכו' - נעשתה, לא במידה מספיקה, כי דווקא לענינים אלה קשה להפנות את לבם של ציונים. אבל הוויכוח הצולישי וחילוקי הדעות המדיניים לא החלישו במשהו הפניה זו. כבר מזמן לא היו מסיבות ציוניות רוויות אחריות ציונית ורצון להבנה הדדית ולפעולה משותפת כמושב זה של הוה"פ. רק אנשי השח"צ העיבו במקצת את האטמוספירה הטובה - אבל גם הם היו הפעם

יותר אחראים וחבריים. - אולם איני יודע אם נתקיימה משאלתכם הראשונה - "מניעת כל פירושים וכו'" - בניגוד לרצון כל אחת מהדעות שבתוכנו". הכשתחפזים במושב זה, בין מחייבים ובין שוללים, יאמרו כולם שדבר זה לא היה. לאחר שהכרתי עוד פעם בשם ההנהלה - כה שהכרתי ראשונה מיד בשווי לארץ בישיבת המרכז, ומחוך הסכמת המרכז - גם בוח"פ המצומצם - על קו טעולהנו המדינית נתקבלה כמעט מה אחד (השה"צ נמנע כפעמים אחרים לבטרי, שאין להם שייכות כל שהיא לעמדתם בשאלת "החלוקה") ההחלטה (או הדקלרציה) על אחדות גנימית ושיתוף פעולה. ההכרזה שלי באה עוד פעם על פי דרישת השוללים. אולם איני יודע אם אתם לא תראו בהכרזה זו - "חזוזה בניגוד לדעוהיכב", לאחר שקבעתם במכתבכם שעוד לפני מושב זה נעשו הכרזות ופירושים "שלא על אחריות משותפת".

אולם אני דוחה בכל הכרזתי המוטריה האשמה איומה זו. אני עשיתי את ההכרזות ו"הפירושים" - אבל עשיתי אותם על האחריות המשותפת של כל חברי מרכז המפלגה. תקראו הפרוטוקולים של ישיבות מרכז המפלגה לאחר שובי מלונדון לארץ (לאחר צירוף). היה ברור, היה וויכוח; אין הפרוטוקולים תחת ידי. איני זוכר את הנוסח ואיני זוכר אם היו חילוקי דעות. אבל הודעתי למרכז - לכני המושב הראשון של הוה"פ המצומצם - שנתעוררה בהנהלה השאלה על קו הפעולה ועל פירוש החלטת הקונגרס, והסברתי את דעתי ודעת משה וקפלן בהנהלה, והודעתי שעל דעה זו אגין בוח"פ המצומצם, ולא שמעתי מאף חבר אחד, ולא הייתה לי הרגשה שיש בלב אחד החברים ההנגדות לכך - שפירוש זה סותר את החלטתנו המשותפת בקונגרס.

רק לפני צאתי ללונדון, בשיחה הארוכה שבינך ובין יצחק במעמדי אני - נתעורר בלבי החשש שיצחק אינו מרוצה מהכרזתי. אבל הוא לא אמר זאת אף פעם בישיבת המרכז, והיו הרבה ישיבות שבהן גידונו שאלה זו. והודעתם המשותפת, בהתייחס אחד-עשר חברים וחברות מקרב השוללים, שבה ש נשמעת האשמה כבדה זו באה לי כרעם-זוועה ביום בהיר. ואני שואל: מדוע לא נשמעה האשמה זו מקודם? מדוע לא נעשה שום בירור

חברי בענין חסור זה? אימתי נכרתה ההנהגה הזו שמנעה מכס האפשרות להציג
ל"מכריזים ולמפרזים" שלא על אחריות משותפת - טענה גלויה במסיבה חברית של התנועה
כולה?

מה פשר השביתה הזאת - שהיא בעיני פסק-דין חסור שהוצאתם לא רק על
אחדות התנועה כולה - אלא על חברים שדעתם שונה מדעתכם ושהגורל המר המיל עליהם
את התפקיד הארוך לשמש כשליחים הפוליטיים של התנועה?

זה כחמש שנים אני שבוי בהנהלה הציונית. בתחילה הכנסתי עצמי בעול זה
לשנתיים, כשנוסדה הקואליציה הקטנה התלויה בשערה של רוב קטן, כי לא יכולתי לראות
בזעזעם של משה וקפלן שנפלה עליהם אחריות כבדה בתנאים קשים בפעם הראשונה בחייהם.
היותי חבר להנהלה הציונית הוא בשבילי ענוי מוסרי ואנושי. עינני כפול. ניהוק
מוכרח מהתנועה - ושימוש באיצטלא שאיני מובל. לאחר שסמתי את ראשי כחבל זה -
לא יכולתי עוד להוציאו משם. כשנוסדה הקואליציה הרחבה הייתי שוב אנוס להשאר
בהנהלה. בציריך הודעתי לחברים - בסייעת האיחוד, לפני ההצבעה על ההחלטה הפוליטית,
שזוהי הפעם הראשונה שיש לי רצון להיות בהנהלה - למען הלחם על הקמת מדינה יהודית.
חצי שנה לפני הקונגרס הייתה דעתי בשאלה זו ידועה לחברים. לא רק דעתי הייתה ידועה.
בענין זה היה לי יותר מעמדה "אידיאולוגית" בלבד. אולי אני אחוז רוח עזים -
יחכן. אבל כל הווייתי יוקדת לקראת אפשרות הקומת ממלכת ישראל.

זה יותר משנה אני חרד שמא חלילה יתבדה "החלום" הזה שמסיבות אובייקטיביות ולא
מקרייות לגמרי הכשירו את בואו. וגם לאחר שראיתי שחור על גבי לבן שועדה מלכותית
בריטית וקבינט בריטי מכריזים על הקמת מדינה יהודית - לא טר פחדתי שמא דבר זה
יחבדה, כאשר החבדו ויהבדו כמה וכמה החלטות והכרזות אחרות של הכסלה האנגלית
(וכמשלות אחרות). ומהרגע הראשון ועד היום, אני משנן וחוזר ומשנן גם לחסידי
המדינה וגם לחסידי המנדט - שעלינו לשמור על המנדט כעל בבה עינינו כל עוד אין
עוד מדינה. ולפני פרסום הדו"ח של פיל ולאחריו עמדתי על הצורך של מלחמה כפולה:

שמירה על הכנדט ומו"מ על מדינה. קו זה נחקל בטיעתנו, קו זה נתקבל בקונגרס.
לא כל חסידי המדינה העריכו חשיבות וחיוניות המלחמה על המנדט, ורבים מחסידי .
המנדט שללו את התועלת, או ראו הנזק, של מו"מ כדבר הקמת מדינה.
חברינו השוללים - ויש ביניהם שוללים יוחר מעמיקים ויוחר נמרצים מאשר במסלוגת
אחרות - לא קיבלו את הקו של דחית מו"מ על מדינה למפרע. והקו הכפול, הדואליסטי,
נתקבל בתוכנו זה אחד, ובקונגרס ברוב גדול. לא כל המחייבים ולא כל השוללים
נאמנים או שלמים בלבם לקו דואליסטי זה, אבל התנועה לא יכולה לקבל קו אחר, גם
מפני המצב הפנימי, וגם מפני המעמד הפוליטי. בשבילי אני אין בקו זה כל שניות.
לבי שלם בהחלט גם עם המלחמה על "המנדט" - על זכויותינו בארץ - וגם עם המלחמה על
הקמת מדינה עברית ששטחה, גבולותיה וסמכותה עלולים להבטיח לנו אפשרויות יוחר
גדולות מממשר המנדט כפי שהוא אפשרי בתנאים האובייקטיביים שהיו עד עכשיו ושהיו
להבא. אם אנגליה חסכים להקמת מדינה כזו - איני יודע. לא ידעתי לפני הקונגרס,
לא ידעתי כשנתפרסם הדו"ח של פיל והספר הלבן הראשון, איני יודע גם עכשיו, גם לאחר
שהתנאים נשחזרו בשבועות ובימים האחרונים לטובה המדינה (או "החלוקה"). ומשום שאיני
יודע - ואין איש בעולם יודע, - ואיני ציוני המדינה כשם שטבנקין אינו ציוני המנדט,
אלא אני כמון וכמו כל חבר שלנו ציוני בלי תנאים, אני חרד לטח שיש לנו ולטח שהובטח
לנו לע"צ, ויש להלחם עליו כאילו לא היה כל אפשרות וכל תקווה למדינה.

וכשתמעהי מאנשי מפלגת "המדינה היהודית" ולהבדיל מאנשי השה"צ שאין אנו
נלחמים לעליה ול"מנדט" מפני שאנו בעד "חלוקה" בזאתי ללעז זול זה. אבל כשקיבלתי
ממך סכת, ובמכתב זה נאמר: "במרי הימים האלה יש לי נחמה - שאתה רואה את המלחמה
לעליה במרכז המדיניות הציונית" - חשכו עיני. דברים אלה המכונים. ובכן גם אתה -
ואם אתה יכול לחשוב ככה - מדוע לא יחשוב זאת טבנקין, אידלסון, בנקובר וכל "שולל"
אחר — העליה על לבך שטכיוון שאני רוצה במדינה - אין לי עוד אותו הענין
בעליה שהיה לי ולך ולכל חבר שלנו בטרם היות חכנית המדינה.

ער חיצון חגענו?

לא הבינותי את נימוקי השוללים שלנו - לא את ספקותיך וספקות חברים אחרים בולנות הממשלה; ספקות אלה הם גם ספקותי. אבל לא הבינותי את ההתנגדות למדינה גם במקרה שהדבר באמת יקום, וציונים כמוני, כמוך, כאלהו, כברך, כמשה, כהרצפלד יסכימו לה. הבינותי את ההתנגדות "הממסית" לחלוקה של אוסישקין, אבל עד היום לא ירדתי לסוף דעתם של מבנקין ושאל ושאר השוללים שלנו. אולי משה שאני אחוז רוח עושים של מדינה ושל חלום שבהאי צבי. אולי. אבל דבר אחר ידעתי: ההתנגדותם נובעת מחרדה ציונית עמוקה. האכנס נבצר ממך ומהם לדעת שגם מלחמתי למדינה נובעת מחרדה ציונית? ורק עכשיו היית צריך לחווכח שעדיין אני נאמן לעליה עברית - גם בטרם היות מדינת יהודית?

אט יש "מחייבים" שאין העליה במרכז נפשם עכשיו - ויש מחייבים כאלה - כלום אינך יודע כמוני שבטרם היות חכנית מדינה לא היה דבר העליה בוער בנפשם גם אז? ופחאום נתגלחה לך זכותי שעדיין אני רואה את דבר העליה במרכז מדיניותנו הציונית - - -

ולאחר כל זה - השביחה הקולקטיבית של "שוללינו" והודעה שנעשו חכירות וכירושים שלא על אחריות משותפת.

אני דוחה בכל כוח הכרחי אשמה נוראה זו. אילו לא הייתה תנועתנו והקונגרס הציוני מאפשרים פעולה בעד הקמת מדינה - לא הייתי נוקף אצבע בעד המדינה, אט כי אני רואה בהקמתה את הכיבוש ההיסטורי הגדול ביותר של העם היהודי לאחר החורבן - וגם כיבוש גדול מכיבוש יהושע בן-נון ונחמיה ועזרא בשעתם. אבל מסופקני אם הייתי לוקח על עצמי שליחות התנועה.

אבל להוסיף ולשמש כשליח התנועה כלפי חוץ ולדעת שהחברים, חלק מהחברים, שאי אפשר לי לתאר לעצמי את מציאותם ומציאותי + כהוויות צבוריות נפרדות, סבורים

שטעלתי בשליחותם ופעלתי שלא על אחריותם - ואני מבחין בין אחריות משותפת ובין דעה פוליטית משותפת - דבר זה הוא למעלה מיכולתי הטורית.

אתה יודע שאני שבוי, אם אני ארצה ואם לא ארצה - איני יכול בטעם התנועה הציונית בשעה זו להסתלק בגלוי מהנהלה. בשבילי היתה הסתלקות זו גאולה אישית - ולא רק בגלל ענין זה. אבל מה עלי לעשות עכשיו - לאחר שאחה ועוד עשרה חברים אתך הוציאו גזר-דין זה ועשו מעשה על יסוד גזר-הדין? אתה סבור שאפשר לי להיות שליחה של תנועתנו - כשאחה ויתר החתומים על המכתב חושבים ששליחות זו פועלת בלי אחריותכם?

כלום לא היה אפשר להדבר בטרם שנעשה צעד ראשון זה להפגין להסתדרות הציונית כולה שיש קרע במכלגתנו? כלום לא היתה חובת חברים לשמוע את הנאשם או הנאשמים בטרם שסוציאליזם גזר-דין?

וביחוד כשידעת שאין לי בחנאים הקיימים חופש הפעולה, ואיני יכול להסיק מסקנות שעלי להסיק מקביעה זו שכל כך - ובאופן פתאומי - מיהותך לקבוע הלכה למעשה - - -

קרה איזה דבר איום - ואיני מבין משרו.

שלך

דוד.